

ปกค. 80
วันที่ 4 มิ.ย. 67
เวลา 15.30

สคค. (eMail)
ส่ง : ปกค.
รับที่ : 56214/67
4 มิ.ย. 2567 เวลา 15.20 น.

ที่ นร ๑๑๐๔/๑๑๒๖

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๔ มิถุนายน ๒๕๖๗

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย QR Code รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗

ด้วย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ขอเสนอเรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ มาเพื่อคณะกรรมการทราบ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะให้นำเสนอ คณะรัฐมนตรีได้ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๐ (๕) ซึ่งเข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอ คณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

๒. ความเร่งด่วนของเรื่อง

ไม่มี

๓. สารสำคัญและข้อเท็จจริง

๓.๑ ความเคลื่อนไหวทางสังคมไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗

๑) สถานการณ์แรงงานไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ การจ้างงานลดลงเล็กน้อย จากการลดลงของการจ้างงานภาคเกษตรกรรม ขณะที่สาขานอกภาคเกษตรกรรมยังขยายตัวได้ นอกจากนี้ ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยลดลง และอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ ๑.๐๑

การจ้างงาน ผู้มีงานทำมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๙.๖ ล้านคน ลดลงเล็กน้อยจาก ช่วงเดียวกันของปีก่อนที่ร้อยละ ๐.๑ ซึ่งเป็นผลจากการจ้างงานภาคเกษตรกรรมที่ลดลงกว่าร้อยละ ๕.๗ ในช่วง นอกฤดูการทำเกษตรกรรม ขณะที่นอกภาคเกษตรกรรมยังขยายตัวได้ที่ร้อยละ ๒.๒ โดยสาขาโรงแรมและภัตตาคาร ขยายตัวต่อเนื่อง ที่ร้อยละ ๑๐.๖ จากการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติกว่า ๙.๓ ล้านคน เช่นเดียวกับสาขาการก่อสร้างที่ขยายตัวร้อยละ ๕.๐ ทั้งนี้ การจ้างงานสาขาการผลิตเริ่มดีขึ้นที่ร้อยละ ๐.๗ ชั่วโมงการทำงานลดลงตามการลดการทำงานล่วงเวลา โดยภาพรวมและเอกชนอยู่ที่ ๔๑.๐ และ ๔๔.๐ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ ซึ่งผู้ทำงานล่วงเวลาลดลงกว่าร้อยละ ๓.๖ และผู้เสมือนว่างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๑.๖ การว่างงานทรงตัว อยู่ที่ร้อยละ ๑.๐๑ หรือมีผู้ว่างงานจำนวน ๔.๑ แสนคน

ประเด็นที่ต้องติดตามในระยะถัดไป ๑) การขาดทักษะของแรงงานไทย ที่อาจกระทบต่อเศรษฐกิจในระยะยาว โดยผลการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย พบว่า เยาวชนและกลุ่มวัยแรงงานของไทยจำนวนมากมีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์

๒) ความยั่งยืน...

๒) ความยั่งยืนของกองทุนประกันสังคม กองทุนฯ มีแนวโน้มจะต้องจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญให้แก่ผู้ประกันตนที่เกษียณอายุมากขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคตตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร โดยในปี ๒๕๗๕ อาจมีผู้ขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพมากถึง ๒.๓ ล้านคน และ ๓) การพัฒนาทักษะแรงงานเพื่อให้ได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้น โดยช่องว่างระหว่างค่าจ้างแรงงานและ GDP มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ยังมีทักษะไม่สูงและทำงานในสาขาที่มีผลิตภาพแรงงานไม่มากนัก จึงได้รับค่าจ้างน้อย ทั้งนี้ ผลิตภาพแรงงานไทยในปัจจุบันยังไม่ฟื้นตัวจากผลกระทบของ COVID-19 ค่าจ้างจึงยังปรับตัวได้ไม่มาก โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานทักษะปานกลางที่ส่วนใหญ่ทำงานลักษณะงานประจำ

๒) หนี้สินครัวเรือน ณ ไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๖ ขยายตัวชะลอลง ขณะที่คุณภาพสินเชื่อต้องลงในทุกประเภท โดยมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การติดตามแนวโน้มหนี้เสียของสินเชื่อที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะสินเชื่อวงเงินน้อยกว่า ๓ ล้านบาท และการประชาสัมพันธ์ให้ลูกหนี้เรื้อรังเข้าร่วมมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

ไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๖ หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า ๑๖.๔ ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๓.๐ ชะลอลงจากร้อยละ ๓.๔ ของไตรมาสก่อนหน้า ขณะที่สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ ๙๑.๓ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากไตรมาสที่ผ่านมา โดยหนี้ครัวเรือนขยายตัวชะลอลงเกือบทุกประเภทสินเชื่อ ยกเว้นสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล ขณะที่สินเชื่อยานยนต์หดตัว ด้านความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนต้องลงในทุกประเภท โดยหนี้เสียของธนาคารพาณิชย์ มีมูลค่า ๑.๕๘ แสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๘ ต่อสินเชื่อรวม เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒.๗๙ ในไตรมาสก่อน ทั้งนี้ มีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ ๑) แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของหนี้เสียในสินเชื่อที่อยู่อาศัยวงเงินน้อยกว่า ๓ ล้านบาท ซึ่งถือเป็นหนี้ของครัวเรือนรายได้ระดับปานกลางหรือล่าง โดยอาจต้องเฝ้าระวังและเร่งปรับโครงสร้างหนี้ของกลุ่มนี้ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดหนี้เสีย และ ๒) การเร่งรัดสถาบันการเงินประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มลูกหนี้เรื้อรังเข้าร่วมมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สิน ซึ่งเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๗ โดยอาจต้องเร่งสื่อสาร พร้อมมีแนวทางการปิดจบหนี้ที่เหมาะสมกับลูกหนี้รายกรณี เพื่อให้การดำเนินมาตรการประสบความสำเร็จ และเกิดประโยชน์กับทุกภาคส่วน

๓) การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังในไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับการระบาดของโรค COVID-19 โรคไข้หวัดใหญ่ และโรคไข้เลือดออก ที่คาดการณ์ว่าจะพบผู้ป่วยมากขึ้นในปี ๒๕๖๗ รวมถึงการเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้น การเฝ้าระวังพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารที่ไม่ปรุงสุกซึ่งเสี่ยงป่วยด้วยโรคไข้หูดับ และความครอบคลุมของวัคซีนหัดในประเทศไทยยังต่ำ

ไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๐.๑ จากการเพิ่มขึ้นของโรคที่ระบาดต่อเนื่องจากไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๖ ได้แก่ โรคไข้หวัดใหญ่ และโรคไข้เลือดออก ขณะที่สุขภาพจิตพบปัญหาเพิ่มขึ้น โดยมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ๑) โรคที่เฝ้าระวังเป็นพิเศษซึ่งคาดการณ์ว่าจะเกิดการระบาดในปี ๒๕๖๗ สามโรค คือ COVID-19 โรคไข้หวัดใหญ่ และไข้เลือดออก ๒) การเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้น ๓) การเฝ้าระวังพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารที่ไม่ปรุงสุก ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคไข้หูดับ และ ๔) ความครอบคลุมของวัคซีนหัดในประเทศไทยยังต่ำ ทำให้หลายพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดเพิ่มขึ้น

๔) การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยุติในไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ เพิ่มขึ้น โดยต้องสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของควินบุหรี่ยี่มือสอง และให้ความสำคัญกับการเกิดโรคมะเร็งที่มีสาเหตุมาจากบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยุติเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔.๕ โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ ๗.๗ เนื่องจากประชาชนมีการทำกิจกรรมเฉลิมฉลองในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา ขณะที่การบริโภคบุหรี่ยุติลดลงร้อยละ ๑.๐ มีประเด็นที่ต้องติดตามและเฝ้าระวังคือ ๑) ผลกระทบของควินบุหรี่ยี่มือสอง ซึ่งการศึกษาพบว่าคนไทยเสียชีวิตจากควินบุหรี่ยี่มือสอง ๙,๔๓๓ คนต่อปี สูงกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีผู้เสียชีวิต ๗,๓๐๐ คนต่อปี และ ๒) การเกิดโรคมะเร็งที่มีสาเหตุมาจากบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลกเพื่อการวิจัยด้านมะเร็ง พบว่า ในปี ๒๕๖๓ มีผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ ประมาณ ๗๔๑,๐๐๐ คนทั่วโลก มีสาเหตุหลักจากการดื่มแอลกอฮอล์เกินค่า ๒ หน่วยดื่มมาตรฐาน สอดคล้องกับข้อมูลกรมการแพทย์ที่พบคนไทยป่วยด้วยโรคมะเร็งตับมากที่สุดในกลุ่มโรคมะเร็ง ส่วนหนึ่งเกิดจากการบริโภคแอลกอฮอล์เป็นประจำ

๕) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ ชะลอตัว และมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การตกเป็นเหยื่อลวงละเมิดทางเพศ การหลอกลวงทางโทรศัพท์ที่ยังคงเพิ่มสูงขึ้น และความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถโดยสารสาธารณะ

ไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ คดีอาญารวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๗.๘ จากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๖ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นทั้งจากคดียาเสพติด ร้อยละ ๖.๒ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ร้อยละ ๑๖.๕ และคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ร้อยละ ๙.๘ ด้านการรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนน มีการรับแจ้งผู้ประสบภัยสะสมเพิ่มขึ้นร้อยละ ๖.๘ จากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๖ โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของผู้บาดเจ็บสะสม ร้อยละ ๗.๐ ขณะที่ผู้เสียชีวิตสะสม ลดลงร้อยละ ๒.๙ และผู้ทุพพลภาพสะสม ลดลงร้อยละ ๓๒.๗ ทั้งนี้ ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ ๑) การตกเป็นเหยื่อลวงละเมิดทางเพศ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ พบผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๑.๔ จากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยกลุ่มเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศมากที่สุด ร้อยละ ๗๘.๙ ของผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศทั้งหมด ซึ่งผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นคนภายในครอบครัว/คนใกล้ชิด ๒) การหลอกลวงทางโทรศัพท์ที่ยังคงเพิ่มสูงขึ้น ในปี ๒๕๖๖ พบว่า คนไทยได้รับสายโทรเข้าและข้อความ (SMS) หลอกลวงมากที่สุดในเอเชีย จำนวน ๗๘.๘ ล้านครั้ง เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ ๑๘.๐ จากปี ๒๕๖๕ และ ๓) ความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของผู้ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ พบว่ามีจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะรวมกัน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐๕.๒ จากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ขณะเดียวกันข้อหาที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของรถโดยสารสาธารณะที่มีการร้องเรียนมากที่สุด คือ การขับรถประมาทนำพาอันตราย การไม่หยุดรับ - ส่งผู้โดยสารที่ป้ายหยุดรถ และการบรรทุกผู้โดยสารเกินจำนวนที่นั่ง

๖) การร้องเรียนผ่าน สคบ. และสำนักงาน กสทช. ลดลง อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องติดตามเกี่ยวกับความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวงให้รับ/จ่ายบิลออนไลน์ และปัญหาบริการทัวร์ท่องเที่ยวไม่ตรงปกหรือผิดกฎหมาย

ไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ การรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา ร้อยละ ๕๒.๗ โดยการร้องเรียนสินค้าและบริการผ่าน สคบ. และการร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคมของสำนักงาน กสทช. ลดลงร้อยละ ๕๔.๒ และ ๑๒.๗ ในเกือบทุกประเภทสินค้าและบริการ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องติดตามและให้ความสำคัญ คือ ๑) ความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวงให้รับ/จ่ายบิลออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชันขายสินค้าออนไลน์ ซึ่งผู้ใช้บริการอาจมีความเสี่ยงต่อ

การถูกหลอกให้โอนเงินหรือถูกนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์อื่นได้ และ ๒) ปัญหาบริการทัวร์ท่องเที่ยวไม่ตรงปกหรือผิดกฎหมาย ซึ่งคิดเป็นกว่าร้อยละ ๘๕.๙ ของเรื่องร้องเรียนตามข้อมูลของสภาองค์กรของผู้บริโภค (ตุลาคม ๒๕๖๕ - มกราคม ๒๕๖๗) และมีมูลค่าความเสียหายรวมกว่า ๖๗ ล้านบาท

๓.๒ สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

๑) Mental Health ปัญหาสำคัญที่ต้องเฝ้าระวัง

ปัญหาสุขภาพจิตยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในสังคมไทย โดยข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต พบว่า มีผู้ป่วยจิตเวชเข้ารับบริการเพิ่มขึ้น จาก ๑.๓ ล้านคน ในปี ๒๕๕๘ เป็น ๒.๙ ล้านคน ในปี ๒๕๖๖ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะมีผู้ป่วยเข้ารับการรักษา ๒.๙ ล้านคน แต่ผู้มีปัญหาอาจมากถึง ๑๐ ล้านคน ทำให้สัดส่วนผู้มีปัญหาสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับโลก ขณะที่ผู้มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตมีสัดส่วนสูงเช่นกัน โดยระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ - ๒๒ เมษายน ๒๕๖๗ พบผู้มีความเครียดสูงถึงร้อยละ ๑๕.๔๘ เสี่ยงซึมเศร้า ร้อยละ ๑๗.๒๐ และเสี่ยงฆ่าตัวตายร้อยละ ๑๐.๖๓ ซึ่งแย่งสูงกว่าในช่วงปีที่ผ่านมา โดยเกือบ ๑ ใน ๕ ของผู้มีปัญหาสุขภาพจิตไม่สามารถดูแลตนเองได้ ทำให้ครัวเรือนต้องจัดหาผู้ดูแล นอกจากนี้ ยังมีผู้ป่วยจิตเวชที่มีความเสี่ยงสูงต่อการก่อความรุนแรง (SMI-V) แต่มีผู้ป่วยไม่ถึง ๑ ใน ๔ ที่ได้รับการติดตามดูแลและเฝ้าระวังตามแนวทางที่กำหนด นอกจากนี้สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความกดดันส่งผลให้คนไทยเป็นโรคซึมเศร้าและโรควิตกกังวลมากขึ้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ พบสัดส่วนผู้ป่วยกลุ่มโรควิตกกังวลและโรคซึมเศร้า สูงเป็น ๒ อันดับแรก สูงกว่าผู้ป่วยติดยาบ้าและยาเสพติดอื่น ๆ รวมกัน เช่นเดียวกับการฆ่าตัวตายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ที่พบว่า มีผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายอยู่ที่ ๗.๙๔ ต่อประชากรแสนคน ใกล้เคียงช่วงวิกฤตต้มยำกุ้งที่มีสัดส่วน ๘.๕๙ ต่อประชากรแสนคน ทั้งนี้ปัญหาสุขภาพจิตไม่เพียงกระทบต่อตนเอง แต่ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมากกว่าที่คาดคิด โดยภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลของประชากรทั่วโลก ทำให้วันทำงานหายไปประมาณ ๑๒ พันล้านวัน สร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจมูลค่ากว่า ๑ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ

นอกจากนี้ หากพิจารณาตามช่วงวัย พบว่า ๑) วัยเด็กและเยาวชนมีปัญหาด้านสุขภาพจิตที่น่ากังวลหลายเรื่อง โดยเฉพาะความเครียด ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการเรียนและความคาดหวังด้านการทำงานในอนาคต และสถานะทางการเงินของครอบครัว รวมถึงการกลั่นแกล้งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า ๒) วัยทำงาน ความรับผิดชอบสูง และหลายปัญหาารุมเร้า บริษัท Kisi พบว่า ในปี ๒๕๖๕ กรุงเทพฯ อยู่ในอันดับ ๕ จาก ๑๐๐ เมืองทั่วโลกที่มีผู้คนทำงานหนักเกินไป สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยมหิดลที่พบว่า คนกรุงเทพฯ ๗ ใน ๑๐ หดใจในการทำงาน อีกทั้ง ข้อมูลจากสายด่วน ๑๓๒๓ ของกรมสุขภาพจิตพบว่า ปี ๒๕๖๖ วัยแรงงานขอรับบริการเรื่องความเครียด วิตกกังวล ไม่มีความสุขในการทำงานถึง ๕,๙๘๙ สาย จากทั้งหมด ๘,๐๐๙ สาย และ ๓) ผู้สูงวัยต้องอยู่กับความเหงาและโดดเดี่ยว สูญเสียคุณค่าในตนเอง ในปี ๒๕๖๖ พบว่า ผู้สูงอายুর้อยละ ๘๔.๙๓ มีความสุขในระดับที่ดี แต่จะลดน้อยลงตามวัย ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดกิจกรรมและบทบาททางสังคม อีกทั้ง ยังพบผู้สูงอายุที่ต้องอยู่คนเดียวเพิ่มขึ้น และมีผู้สูงอายุอีก ๘ แสนคน มีภาวะความจำเสื่อม ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพจิตด้านอื่นร่วมด้วย

สถานการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสุขภาพจิตต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ดังนี้ ๑) การป้องกัน โดยสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว เน้นเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี อาทิ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้สึก การเลี้ยงดูเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการศึกษา เสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพจิตผ่านการเรียนการสอน รวมถึงการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง และให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่นักเรียน/นักศึกษา สถานที่ทำงาน สร้างสภาพแวดล้อมและระบบการทำงานที่ดีและลดความเสี่ยงด้านสุขภาพจิต และสถาบันชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาและจัดบริการสุขภาพจิตในชุมชน ๒) การรักษา เร่งเพิ่มบุคลากรด้านสุขภาพจิตให้เพียงพอ และขยายบริการการรักษาผู้ป่วยจิตเวชในสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด รวมทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างมากขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึง

การบริการ และ ๓) การติดตามและฟื้นฟูเยียวยา โดยจัดทำฐานข้อมูลกลางด้านสุขภาพจิตที่ครอบคลุม เร่งติดตามผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงก่อความรุนแรงให้ได้รับการรักษาต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน และสังคม ในการส่งเสริมการฟื้นฟูสภาพจิตใจและขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพจิต

๒) ทำอย่างไรเมื่อประเทศไทยเป็นสังคมคนโสด ?

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการเร่งผลักดันนโยบายส่งเสริมการมีลูก โดยมีเป้าหมายไปที่คนมีคู่เพื่อแก้ปัญหาเด็กเกิดน้อย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี ๒๕๖๖ กลับพบว่า คนไทยครองตัวเป็นโสดมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙ และหากพิจารณาเฉพาะช่วงวัยเจริญพันธุ์ จะมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ ๔๐.๕ สูงกว่าภาพรวมประเทศเกือบเท่าตัว โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นคนโสดแบ่งได้เป็น ๔ ด้าน คือ ๑) ค่านิยมทางสังคมของการเป็นโสดยุคใหม่ อาทิ “SINK (Single Income, No Kids)” หรือคนโสดที่มีรายได้และไม่มีลูก” เน้นใช้จ่ายเพื่อตนเอง โดยสัดส่วนคนโสด SINK สูงขึ้นตามระดับรายได้ “PANK (Professional Aunt, No Kids)” หรือกลุ่มผู้หญิงโสดอายุ ๓๐ ปีขึ้นไป ที่มีรายได้/อาชีพการงานดีและไม่มีลูก” ให้ความสำคัญกับการดูแลหลาน/เด็กในครอบครัวรอบตัว ส่วนใหญ่มีรายได้ดีและจบการศึกษาสูง และ “Waithood” กลุ่มคนโสดที่เลือกจะรอคอยความรัก เนื่องจากความไม่พร้อม/ไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งสะท้อนได้จากคนโสดร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ ๓๗.๗ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากถึงร้อยละ ๖๒.๖ มีระดับการศึกษาที่ไม่สูงนัก ทำให้ความสามารถในการหารายได้จำกัด ๒) ปัญหาความต้องการ/ความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกัน เป็นผลจากความคาดหวังทางสังคมและทัศนคติต่อการมองหาคู่ของคนที่ย้ายแปลงไป โดยบริษัทมีทแอนด์ลันซ์ สาขาประเทศไทย (2021) พบว่า ผู้หญิงจะไม่เดทกับผู้ชายที่มีรายได้น้อยกว่า และไม่คบกับผู้ชายที่มีส่วนสูงน้อยกว่า เช่นเดียวกันผู้ชายจะไม่คบกับผู้หญิงตัวสูงกว่า และไม่เดทกับผู้หญิงที่เคยหย่าร้าง ๓) โอกาสในการพบปะผู้คน โดยในปี ๒๕๖๖ คนโสดมีชั่วโมงการทำงานสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ อีกทั้ง กรุงเทพฯ ยังจัดอยู่ในอันดับที่ ๕ ของเมืองที่แรงงานทำงานหนักที่สุดในโลก ทำให้คนโสดไม่มีโอกาสในการมองหาคู่ และ ๔) นโยบายส่งเสริมการมีคู่ของภาครัฐมีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง โดยในช่วงที่ผ่านมาจะเน้นไปที่กลุ่มคนโสดที่มีความพร้อม ขณะที่ ต่างประเทศมีแนวทางการส่งเสริมการมีคู่ที่ครอบคลุมไปถึงการบรรเทาภาระค่าใช้จ่าย และการสร้างโอกาสในการมีคู่

ทั้งนี้ มีแนวทางสนับสนุนให้คนมีคู่ ดังนี้ ๑) การสนับสนุนเครื่องมือการ Matching คนโสด โดยภาครัฐอาจร่วมมือกับคู่ให้บริการ/พัฒนาแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมให้คนโสดเข้าถึงได้มากขึ้น ๒) การส่งเสริมการมี Work-life Balance ทั้งในภาครัฐและเอกชน ทำให้คนโสดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเพิ่มโอกาสให้คนโสดมีเวลาทำกิจกรรมที่ชอบและพบเจอคนที่น่าสนใจมากขึ้น ๓) การยกระดับทักษะที่จำเป็นในการทำงาน เพิ่มโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพการงานและรายได้ ซึ่งคนโสดยังมีโอกาสพบรักจากสถานศึกษาได้อีกด้วย และ ๔) การส่งเสริมกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนโสดมีโอกาสมพบปะและสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ได้

๓) Sandwich Generation กับการดูแลคนหลายรุ่น

ปัจจุบันประชากรของหลายประเทศเป็น Sandwich Generation ที่ต้องรับผิดชอบดูแลทั้งพ่อแม่สูงอายุและลูกของตนเอง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากประชากรสูงวัยทั่วโลกที่เพิ่มขึ้น ขณะที่วัยแรงงานมีจำนวนลดลงหรือเท่าเดิม สำหรับประเทศไทย การศึกษาถึงคนกลุ่มนี้ยังจำกัด โดยครัวเรือนขยายที่ประกอบด้วยสมาชิก ๓ รุ่นขึ้นไป อาจมีความใกล้เคียงกับครัวเรือน Sandwich ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบลักษณะที่น่าสนใจของครัวเรือนดังกล่าว คือ ๑) ครัวเรือนไทยที่มีลักษณะเป็น Sandwich มีจำนวนทั้งสิ้น ๓.๔ ล้านครัวเรือน ในปี ๒๕๖๖ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ ของครัวเรือนทั้งหมด ลดลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๐ โดยส่วนใหญ่เป็นครัวเรือน ๓ รุ่น ๒) ครัวเรือน Sandwich แม้สมาชิกส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงาน แต่มีอัตราการพึ่งพิงสูงกว่าครัวเรือนประเภทอื่น

เนื่องจากวัยสูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ขณะที่วัยแรงงานมีสัดส่วนลดลง ๓) สมาชิกครัวเรือน Sandwich ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ โดยร้อยละ ๔๗.๒ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นแรงงานทั่วไป ขณะที่หัวหน้าครัวเรือนร้อยละ ๓๑.๙ ทำงานส่วนตัว ทำให้กว่าร้อยละ ๘๐ ขาดหลักประกันรายได้ที่มั่นคงในยามเกษียณ อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีทรัพย์สินทางการเงินเพื่อการออมน้อย และ ๔) ครัวเรือน Sandwich มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้เพื่อการอุปโภคบริโภคสูงกว่าคนกลุ่มอื่น โดยส่วนใหญ่มีรายได้น้อย เนื่องจากระดับการศึกษาต่ำ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวโน้มครัวเรือน Sandwich จะลดลง แต่คนที่เป็ Sandwich Generation ยังมีภาระที่ต้องแบกรับที่สำคัญ คือ ๑) ความเปราะบางทางการเงิน โดยร้อยละ ๔๙.๑ ของครัวเรือน Sandwich มีรายได้สุทธิคงเหลือน้อยกว่าร้อยละ ๑๐ และร้อยละ ๖๙.๘ ยังมีภาระหนี้สิน อีกทั้ง ภาระหนี้สินต่อรายได้ต่อเดือนยังสูงกว่าภาพรวมครัวเรือนทั้งประเทศ ส่งผลต่อความสามารถทางการเงินในระยะยาว และ ๒) ผลกระทบต่อสุขภาพ กลุ่มคน Sandwich มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเรื้อรัง และมีสัดส่วนการเป็นหรือเคยเป็นโรค NCDs สูงกว่าค่าเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนทั้งประเทศ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาความเครียดและปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการต้องจัดสรรเวลาการทำงานและดูแลสมาชิกในครัวเรือนไปพร้อมกัน

ทั้งนี้ มีแนวทางในการลดภาระที่จะเกิดขึ้นกับครัวเรือน Sandwich คือ ๑) การส่งเสริมทักษะทางการเงิน ตั้งแต่ก่อนวัยเกษียณ ๒) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน อาทิ การส่งเสริมการฝึกอบรมทักษะแรงงานผู้สูงอายุก่อนการจับคู่งานเชิงรุก การเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพ ๓) การใช้บริการผู้ช่วยดูแล (Care Assistant) และเทคโนโลยีในการดูแลสมาชิกในครัวเรือน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวก และช่วยสร้างสมดุลระหว่างชีวิตครอบครัวและการทำงานให้กับวัยแรงงาน และ ๔) การสนับสนุนศูนย์ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กและศูนย์บริการผู้สูงอายุของภาครัฐ หรือสนับสนุนภาคธุรกิจให้ดำเนินกิจการ โดยอาจให้สิทธิประโยชน์ทางกฎหมายเพื่อกระตุ้นให้เกิดขยายตัวของธุรกิจรับดูแลในพื้นที่เดียวกัน

๓.๓ บทความ “มุมมองการยื่นและเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของคนไทย”

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยยังมีข้อจำกัดด้านความครอบคลุมและครบถ้วน ซึ่งเกิดจากแรงงานไทยมากกว่าครึ่งเป็นแรงงานนอกระบบ ทำให้การตรวจสอบรายได้มีข้อจำกัดและเป็นช่องโหว่ให้คนบางกลุ่มเลือกไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ฯ อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่คนทั้งหมดที่มีเจตนาไม่ยื่นแบบฯ แต่เป็นผลจากสาเหตุอื่น อาทิ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบฯ สศข. จึงร่วมกับศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด ดำเนินการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่ยการยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษีในกลุ่มประชาชนอายุ ๒๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๓,๘๔๖ คน ใน ๑๔ จังหวัดในทุกภูมิภาค พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ ๓๕.๗ ที่ยื่นแบบฯ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่มีเงินเดือนประจำและกว่าร้อยละ ๘๐.๘ มีสถานะทางการเงินที่รายได้เพียงพอกับรายจ่าย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๕๐.๕ ไม่ยื่นแบบฯ แม้ว่าจะอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบฯ ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. เป็นแรงงานนอกระบบ มีรายได้เฉลี่ย ๑๒,๑๑๕ บาทต่อเดือน เมื่อพิจารณาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า ภาพรวมคนไทยมีความรู้ในระดับต่ำ โดยบางส่วนไม่รู้ว่าการยื่นแบบฯ และเสียภาษีเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย และกว่าร้อยละ ๖๕.๖ ไม่ทราบว่าการยื่นแบบฯ ไม่ได้หมายความว่าต้องเสียภาษี อีกทั้ง มากกว่าครึ่งไม่ทราบว่า หากมีเงินได้สุทธิไม่เกิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท จะได้รับการยกเว้นการเสียภาษี ด้านทัศนคติเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มองว่าระบบการจัดเก็บภาษีเงินได้ฯ ในปัจจุบันมีความเป็นธรรมในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ จากประเด็นปัญหา อาทิ ระบบตรวจสอบที่ไม่ครอบคลุม ทำให้มีผู้ที่มีรายได้ถึงเกณฑ์บางส่วนไม่ยื่นแบบฯ ผู้มีรายได้สูงบางกลุ่มอาศัยช่องโหว่ทางกฎหมายในการหลบเลี่ยงภาษี เกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องเสียภาษีต่ำเกินไปไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความเต็มใจในการยื่นแบบฯ และเสียภาษีของคนไทย พบว่า ร้อยละ ๗๐ ของกลุ่มตัวอย่างเต็มใจที่จะยื่นแบบฯ และเสียภาษี หากมีรายได้ถึงเกณฑ์ หรือหากได้รับสวัสดิการที่ดีขึ้น/มากขึ้น อย่างไรก็ตามยังพบว่า ๑ ใน ๓ ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่เห็นด้วยที่จะกำหนดให้ทุกคนที่มีรายได้ต้องยื่นแบบฯ โดยไม่ต้องมีเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำ

ปัจจัยที่จูงใจให้คนไทยยื่นแบบฯ อาทิ ยื่นแล้วไม่เสียภาษีเพิ่ม ความสะดวกในการกรอกข้อมูล ไม่ถูกตรวจสอบภาษีย้อนหลัง ส่วนปัจจัยที่จูงใจให้เสียภาษี อาทิ มีรายได้มากกว่ารายจ่าย การจัดสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง อัตราภาษีไม่สูงเกินไป ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยอาจต้องดำเนินการ ดังนี้ ๑) การสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตั้งแต่วัยเด็กในระบบการเรียนการสอน และมีการสื่อสารด้วยรูปแบบข้อมูลที่เข้าใจง่าย ๒) การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการนำภาษีไปใช้ประโยชน์ โดยการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และการสื่อสารสถานการณ์การเงินการคลังของประเทศ ๓) การมีแนวทางส่งเสริมการเข้าระบบภาษีโดยสมัครใจ อาจพิจารณาการยกเว้นหรือลดบทลงโทษต่าง ๆ รวมถึงมีมาตรการจูงใจอื่น ๔) การตรวจสอบและลงโทษผู้ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องอย่างเข้มงวด โดยพัฒนาระบบการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงมีบทลงโทษสำหรับผู้ตั้งใจทำผิดเป็นการเฉพาะ และ ๕) การอำนวยความสะดวกให้ผู้ยื่นแบบฯ โดยพัฒนาระบบให้สามารถประมวลผลข้อมูลรายได้จากแหล่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น รวมถึงมีบุคลากรคอยสนับสนุนและช่วยเหลือในแต่ละกระบวนการ

๔. ประโยชน์และผลกระทบ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลและข้อสังเกตจากรายงานไปใช้ในการติดตามสถานการณ์ และหาแนวทางแก้ไขปัญหที่อาจจะเกิดขึ้น

๕. ค่าใช้จ่ายและแหล่งที่มา หรือการสูญเสียรายได้

ไม่มี

๖. ความเห็นหรือความเห็นชอบ/อนุมัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ไม่มี

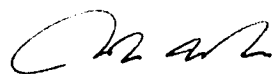
๗. ขอกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

ไม่มี

๘. ข้อเสนอของ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

สศช. ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดทราบภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๗ จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายตฤชา พิชยนันท์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๓๖๐๑
โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๒๘๐๓
E-mail: Suphannada@nesdc.go.th

สิ่งที่ส่งมาด้วย

